

Europa

sóc jo!

El molt polèmic primer ministre italià, Silvio Berlusconi, exerceix la presidència de la Unió Europea fins a final d'any. Tot seguit n'expliquem les seves propostes i incloem entrevistes a bons coneixedors de la Itàlia d'avui: Leoluca Orlando, exalcalde de Palerm, i l'escriptora Donna Leon.

L'Europa que vol Berlusconi

Silvio Berlusconi ha fet honor a la fama que el precedeix des del primer moment que ha ocupat la presidència de torn de la Unió Europea. Des d'ara i fins al desembre en veurem moltes més, i això que la feina que hi ha no és fàcil. Berlusconi, però, se sent fort, ja que l'oposició italiana no està en el seu millor moment i les picabaralles del seu govern només són foc d'encenalls.

Si Alcide De Gasperi alcés el cap no es podria creure que el màxim dignatari italià fes el paperot que fa ara Silvio Berlusconi a Europa. Ell, el tirolès que com a italià cofundà l'embrió de la Unió Europea, és probable que reclames que la terra se'l tornés a empassar per evitar-se la vergonya dels sis mesos de presidència europea italiana.

Berlusconi ha deixat clar que la hipocresia no va amb ell, i que no per ser a Europa deixarà de ser qui és, i de dir les astracanades que calgui, i més quan la majoria de mitjans de comunicació europeus l'han rebut amb l'hostilitat amb què ho han fet. La revista *The Economist* n'ha demanat repetidament la dimissió, com ja va fer quan va ser escollit primer ministre italià. Romano Prodi, el president de la Comissió, calla públicament perquè també és italià, però ja fa dies que havia avisat sobre la capacitat de sorpresa de Berlusconi. La setmana passada, l'episodi de qualificar de nazi l'eurodiputat socialista alemany Martin Schulz va confirmar els seus avisos *off the record*, com va recordar a un periodista belga: "No m'havíeu cregut, eh?".

No. No l'havien cregut perquè creien que Berlusconi no acabaria de trencar l'uropeisme italià tradicional (fins ara). Itàlia era un dels "sis" estats que van fundar Europa amb els primers acords econòmics. El 1957 es va signar a la capital italiana el Tractat de Roma, l'inici de la Unió Europea, aleshores amb el nom de la CEE. I encara més, va ser a Itàlia, concretament al Consell Europeu de Milà de 1985, on es va signar l'Acta Única Europea, un altre moment clau ja que va establir el mercat únic.

D'estar en el nucli dur, Itàlia ha passat amb Berlusconi a la perifèria de les de-

cisions europees, si no en oposició militant a la resta dels fundadors de la Unió Europea.

Val a dir que l'uropeisme no ha estat mai l'actiu més fort de Berlusconi. Fa un temps va bloquejar l'euroordre fins que no es va eliminar de la llista de delictes els de corrupció i frau. Abans havia fet fora el ministre d'Afers Estrangers italià, Renato Ruggiero, i va signar la carta amb Tony Blair, José María Aznar i sis caps d'estat i govern més en favor de la guerra dels EUA contra Saddam Hussein. És a dir, en contra de la posició del motor europeu, França-Alemanya, de pensar-s'ho una mica més abans d'enviar-hi els tancs i els avions.

I fa un mes, quan George W. Bush va comminar Berlusconi a fer de mediador entre Palestina i Israel, no se li va acudir res més antieuropeista que presentar-se davant d'Ariel Sharon, i de totes les càmeres de televisió possibles, assegurant que ell era l'amic més fidel d'Israel. A més, es negà a entrevistar-se amb Iàsser Arafat i Abu Mazen. Després va reconèixer l'error i va organitzar una cita a Itàlia amb Abu Mazen, però l'enèsima relliscada ja estava feta.

Al món àrab es podien esperar una cosa així de qui va dir, després dels atemptats suïcides de l'11 de setembre als EUA, que la civilització occidental era superior a la dels països islàmics. En diversos països europeus tampoc no ha agradat gens que Berlusconi s'hagi retirat del projecte d'avió de transport militar Airbus A400 M i de l'avió de caça europeu Eurofighter, i hagi apostat per l'acostament als EUA i per la cooperació en el sector de la indústria militar amb el Govern de Blair, creant el partenariat Eurosystems, a partir de la italiana Finmeccanica i de la britànica Bae. Altres sortides de to que no han agradat

La premsa internacional crítica l'autoritarisme i els casos de corrupció que envolten Silvio Berlusconi. Els mitjans italians, molts en les seves mans, encara se sorprenen.

La presidència italiana coincideix amb la redacció de la Constitució europea

gens a Europa van ser quan, en una cimera europea, va aprofitar la foto oficial per posar les banyes amb la mà damunt del cap de Josep Piqué, aleshores ministre d'Afers Estrangers espanyol.

I el programa? La tensió europea per l'afer de l'insult de Berlusconi a un eurodiputat alemany ha fet que el programa de la presidència italiana passi pràcticament desapercbut, un efecte volgut, segons alguns periodistes i diplomàtics de Brussel·les, per evitar massa preguntes. I de fet hi ha aspectes del programa que generen moltes qüestions, tot i que les presidències europees tenen una

agenda bastant previsible i la iniciativa de cada país, per bé que important, és limitada.

En principi, la prioritat italiana és la Constitució europea. La Convenció encarregada de fer el projecte, presidida per Valéry Giscard d'Estaing, ja ha lliurat el document als caps d'estat i de govern europeus, i aquests tenen tot l'estiu per mirar-se-la i començar a retocar-la a partir del 25 d'octubre en el marc de la Conferència Intergovernamental. La intenció és poder aconseguir que els estats que desitgin dur el text a referèndum, ho puguin fer l'any que ve, coincidint amb les eleccions europees, que són el 13 de juny; això vol dir que els governs de la Unió Europea s'haurien de posar d'acord pels volts de Nadal. De fet, hi ha un pacte no escrit perquè, encara que la feina no s'acabi durant la presidència italiana, la Constitució pugui signar-se al mes de maig o juny a Roma, com es va fer amb el tractat fundacional de la Unió Europea el 1957.

L'altre gran aspecte de la presidència italiana toca l'economia. La voluntat de

L'imperi Berlusconi

A Itàlia és molt fàcil viure només en berlusconià. És a dir, només relacionant-se amb productes d'empreses vinculades a Silvio Berlusconi, l'home més ric d'Itàlia i també en bona posició si l'estadística es contextualitza al món.

Diversos diaris calculen que el seu imperi, Fininvest, està valorat en més d'onze mil milions d'euros. Un conglomerat divers que aplega més de cent cinquanta empreses d'alimentació, assegurances, construcció i altres sectors. En els serveis financers destaca Mediolanum, però és en l'àmbit de la cultura i comunicació on té més poder. Seva és la principal editorial italiana i una de les primeres d'Europa, Mondadori. En televisió, i a part de la influència que pugui tenir en la ràdio i televisió pública, controla, a través de Mediaset, tres canals privats (Canale 5, Italia 1 i Retequattro), i entre altres té en propietat el 52% de Tele 5 a Espanya. Seguint amb l'audiovisual, també té la productora i distribuïdora de cinema Medusa.

Pel que fa a la premsa diària, els diaris *Il Foglio* i *Il Giornale* (l'antic diari d'In-

dro Montanelli) estan controlats per la seva dona i el seu germà; i sobre aquests, com altres empreses lligades al seu imperi, hi ha la companyia de publicitat Publitalia, la més important del país, i de fet, el nucli dur d'on van sorgir els principals quadres de Forza Italia, el partit que creà el 1993. I encara una joia del món de l'espectacle esportiu, la propietat de l'AC Milan, recent campió d'Europa de futbol.

També en patrimoni físic per a gaudi personal és famosa la col·lecció de Berlusconi. Té sis finques a Sardenya, una gran mansió a Ligúria, una residència a les Illes Bermudes, i prop de Milà una casa de camp i un palau aristocràtic.

Diuen els seus biògrafs que tot l'imperi ve de quan va fer la primera inversió amb la quitança del seu pare quan el van acomiadar del banc on treballava. Però els més malèvols posen l'èmfasi quan recorden que el gran negoci començà amb la construcció d'una gran urbanització de luxe, Milano 2, que pagà amb els diners d'una obscura financera amb seu a Suïssa. *O. C.*

Umberto Bossi, a l'esquerra, és el líder de la Lliga Nord i l'actual ministre de Reformes. Al seu costat, Roberto Castelli, ministre de Justícia.

Berlusconi és donar un fort impuls a les infraestructures juntament amb els projectes de recerca i desenvolupament, i evidentment que tot plegat sigui sostenible. Els primers interrogants salten a la vista: és només política de ciment? com és gasta en tot això sense rebentar pels aires el sacralitzat Pla d'Estabilitat? Sobre la primera, ja en la presentació a Europa del seu programa el liberal Graham Watson va demanar que fossin "un mitjà per al funcionament del mercat in-

terior i no un fi en si mateix". Sobre el segon, també en la presentació el socialista Enrique Barón li va preguntar si introduirien "una regla d'or" pel Pacte d'Estabilitat. Berlusconi no va respondre ni a l'u ni a l'altre, però una de les possibilitats que pot plantejar la presidència italiana és que la despesa en aquestes grans infraestructures i recerca i desenvolupament s'exclouï del còmput total a l'hora d'analitzar si un país s'ha excedit o no en el límit del 3% de

Berlusconi voldria que l'ampliació de la UE inclogués Bielorússia, Ucraïna, Moldàvia, Israel i Rússia

dèficit màxim que estableix el Pacte. En aquest sentit, Prodi, com a president de la Comissió, també fa temps que demana "flexibilitat".

Altres temes al calaix de la presidència italiana en qüestió econòmica són la reforma dels sistemes de pensions i un interès creixent en la Mediterrània que es traduiria en la creació de l'Assemblea Parlamentària Euromediterrània i en un nou intent per a crear un banc específic per a les inversions en aquesta àrea, cosa que ja es va intentar durant la presidència espanyola, encara que llavors tan sols va aconseguir una línia de crèdit del Banc Europeu d'Inversions.

Un tercer bloc destacat de la presidència italiana seran les relacions internacionals. Vol reforçar els llaços amb els

Cronologia

2 de juny de 1946. Proclamació de la república i exili del rei Humbert II.

1949. Itàlia entra a l'OTAN.

1951. Itàlia funda amb sis països més la CECA, que el 1958 esdevindrà la Comunitat Econòmica Europea (CEE).

1976. El democristià Giulio Andreotti forma govern amb l'ajuda del PCI i altres grups menors.

1978. Les Brigades Roges assassinen l'exprimer ministre democristià Aldo Moro.

1979. Els escàndols de corrupció afecten el Govern i Andreotti es veu obligat a dimitir.

1979-80. Govern del democristià Francesco Cossiga.

1980-81. Govern del democristià Arnaldo Forlani.

1981-82. Govern del democristià Giovanni Spadolini.

1983. La democràcia cristiana guanya les eleccions, però Andreotti ha d'alternar-se en el càrrec de primer ministre amb el socialista Bettino Craxi.

1986. Itàlia dóna suport a l'atac d'EUA contra Líbia.

1987. La DC torna a guanyar les eleccions.

1991. El PCI abandona el marxisme i canvia el nom per Partito Democratico della Sinistra (PDS). El Govern italià dóna suport a la guerra de l'Iraq.

1992. Arresten el socialista Mario Chiesa, director d'un hospital de Milà, i l'acusen de corrupció. Comença l'operació *Mani pulite* (Mans netes), que posa de manifest l'àmplia corrupció de la classe política dirigent. S'escampa el mot Tangentopoli

EUA i l'estabilitat de la pau als Balcans. Sobre l'ampliació, es mostrarà partidari de seguir la línia de la UE i reforçar una mica més les aspiracions búlgares, romaneses i turques, però va deixar clar que a ell li agradaria anar encara més enllà i incloure en la UE Bielorrússia, Ucraïna, Moldàvia, Israel i Rússia. Estats que, en molts llocs de la UE, fan posar els pèls de punta només de sentir-los. Com li recordà l'eurodiputada dels Verds - Aliança Lliure Europea, Monica Frassoni: "Com pot oblidar-se de Txetxènia?"

El problema és a Itàlia. Però qui s'enrecorda de tot això quan el més important és la qualificació de "nazi" a un eurodiputat alemany? Dos dies després de l'agressió verbal va arribar la disculpa de Berlusconi a Gerhard Schroder, i tot continua igual. Només quedarà com una sortida de to més de Berlusconi per als amants de les antologies del disbarat.

On sí que continuarà el rebombori és a Itàlia, però no per l'oposició, que tot i els bons resultats de les municipals del juny, encara no depenen només d'ells mateixos per fer efectiva l'alternativa a Il Cavaliere. Els veritables maldecaps Berlusconi els té entre els seus aliats. Només cal veure l'actitud diversa que han tingut els seus socis de govern. La Lliga Nord d'Umberto Bossi, coneguda pel seu antieuropeisme, va lloar l'actitud de Berlusconi. En aquest sentit, Bossi ja s'havia referit fa temps a la UE com "la Unió So-

El discurs del Govern italià encapçalat per Silvio Berlusconi ha prioritzat molt la immigració. La contundència en aquest tema del seu soci Umberto Bossi hi ha tingut molt a veure.

viètica de l'oest" i com un niu de "massons i banquers comunistes". Per contra, els postfeixistes de l'Aliança Nacional (AN) de Gianfranco Fini i els cristians de dreta que també formen part de la coalició governamental van criticar les maneres del líder italià. Fins i tot la diputada d'AN Alessandra Mussolini ha dit a la

BBC que Berlusconi "no hagués hagut de dir el que va dir".

Aquestes diferències no són noves, però d'uns mesos ençà s'han accentuat, sobretot des de les eleccions municipals del 9 de juny, que, tot i no significar una gran debacle per a la coalició governant, sí que els va prendre llocs claus, com la

per designar els casos de finançament irregular dels partits.

1993. Davant tanta corrupció, el Parlament vota, en un cas únic a Europa, que els diputats perdin la immunitat. Davant del buit, Berlusconi funda el seu partit, Forza Itàlia, a base de quadres de Publitalia i de trànsfuges de la DC i el PSI.

1994. Al març Berlusconi guanya les eleccions encapçalant el Pol de la Llibertat, que també inclou els aleshores independentistes de la Lliga Nord i els postfeixistes d'Aliança Nacional (AN). Nou mesos després la Lliga li retira el seu suport i Berlusconi dimiteix.

1995. Govern tècnic de Lamberto Dini.

1996. A l'abril la coalició de centreesquerra L'Olivera, liderada per Romano Prodi, guanya les eleccions.

1998. La inestabilitat de la coalició governant i la dependència de la Refundació Comunista duen a la dimissió de Prodi. El succeeix Massimo D'Alema (PDS).

2000. A l'abril D'Alema dimiteix i el succeeix el socialista Giuliano Amato.

2001. Al maig Berlusconi guanya les eleccions amb la coalició Casa de les Llibertats, que aplega la Lliga, AN,

catòlics de dreta i trànsfuges del PSI. A l'octubre s'aprova en referèndum el procés de descentralització impulsat per la Lliga.

2002. En els mesos d'abril i octubre els partits, sindicats i associacions diverses de l'esquerra al centre del panorama polític italià convoquen dues vagues, bàsicament per protestar contra les mesures de flexibilització de la legislació laboral.

2003. El Govern de Berlusconi dona suport a l'atac dels EUA contra l'Iraq. Al juliol el Govern italià enceta la seva presidència de la UE enmig de fortes crítiques.

presidència de la regió Friül-Venècia, en què el candidat de centreesquerra, Ricardo Illy, derrotà la representant de la Lliga, Alessandra Guerra. Aquesta situació ha fet esclatar les acusacions entre les forces de la coalició. D'una banda, AN culpa Bossi de la derrota municipal, i de l'altra, Bossi culpa els postfeixistes i Berlusconi d'haver frenat aquelles demandes que volien els electors de la Lliga. El passat 28 de juny el mateix Bossi va dir: "És hora de tornar al poble [...] La Lliga és amb dos peus a fora del palau [govern] i un puny a dins." Tot i que ràpidament afegia: "El Govern no està en discussió, però hem arribat a un límit del que pot fer la classe política sense la intervenció del poble."

Bona part de la premsa italiana atribueix aquests estirabots a l'inici de la campanya per a les eleccions europees de l'any 2004 i la necessitat de reforçar el perfil propi de cada partit. D'aquí

Prodi i Berlusconi ocupen els principals càrrecs a les institucions de la UE, tot i que les seves desavinences són conegudes. De moment Prodi no ha badat boca davant l'actitud de Berlusconi amb l'eurodiputat alemany.

SME, el darrer cas que persegueix Berlusconi

La setmana passada es va paralyzar el darrer judici que estalonava Silvio Berlusconi, l'afer SME, en què l'acusen de frau comptable i corrupció de jutges. A ell i a diversos col·laboradors seus. La llei aprovada de manera urgent el passat 18 de juny, que li dóna immunitat, ha dut els jutges del cas a aturar-se i esperar que l'alt tribunal digui si la llei és constitucional o no. És probable que aquest i altres frens acabin fent prescriure el delicte, però, de moment, el cas ja ha servit no sols per a dur Berlusconi al banc dels acusats, sinó per a donar l'oportunitat a aquest d'engegar el ventilador i repartir brosa per tothom, especialment a dos dels italians que com ell actualment comparteixen altes responsabilitats europees. D'una banda, el president de la Comissió, Romano Prodi, i de l'altra, el vicepresident de la Convenció encarregada de la Constitució europea, Giuliano Amato.

El cas arrenca el 1985, quan la firma alimentària SME travessa una situació econòmica delicada i el seu propietari, l'institut públic IRI, decideix posar-la

a la venda. El director de l'IRI, Romano Prodi, va arribar a un acord de venda amb el grup també agroalimentari Buitoni, liderat per l'industrial Carlo De Benedetti, que es va comprometre a pagar 497.000 milions de lires, cosa que va sulfurar l'aleshores primer ministre, Bettino Craxi, que va dir que trobava la xifra massa baixa. L'alternativa més adient, segons Craxi, es deia Silvio Berlusconi i l'imperi Fininvest, que, juntament amb dos empresaris més, va acceptar de posar damunt la taula 600.000 milions de lires. De Benedetti tenia un contracte de compra signat, per això va dur el cas als tribunals, però els jutges no li van donar la raó, cosa que el va dur a acusar Berlusconi d'haver-los comprat. Finalment el 1993 SME es va vendre a trossos per 2.447 mil milions de lires, en benefici de l'imperi de Berlusconi. Semblava que la història s'havia acabat aquí, però el 1995 els jutges anticorrupció milanesos van descobrir que diversos col·legues vinculats a la resolució del cas SME havien rebut als seus comptes de Suïssa quantioses

"donacions" del grup Fininvest, a través de l'advocat de Berlusconi i diputat de Forza Italia Cesare Previti, precisament condemnat el mes de maig a onze anys de presó per un altre cas de suborn de jutges.

El passat 5 de maig Berlusconi es va presentar altiu en una nova sessió del judici pel cas SME reconeixent que s'havia aprofitat de la situació i havia encarat l'oferta de De Benedetti, però alhora engegà el ventilador per assegurar que Craxi li havia dit que Prodi i el seu partit democristià no estaven lliures de culpa ja que esperaven obtenir una bona torna de la venda de SME a Buitoni, i que a més les proves de l'escàndol les tenia Giuliano Amato.

El cas SME no és l'únic que ha enfrontat Berlusconi amb De Benedetti, tots dos magnats també s'han barallat pel control de l'editorial Mondadori, en mans de Berlusconi. El camp de batalla sovint són els mitjans de comunicació, en què davant l'imperi mediàtic de Berlusconi, De Benedetti hi posa el diari *La Repubblica* i el setmanari *L'Espresso*. O. C.

Els problemes per a Berlusconi són a Itàlia. Bossi ha dit que “la Lliga té els dos peus fora del Govern i un puny a dins”

vindrien no sols els enfrontaments entre partits de la coalició governant, sinó també el reforç del discurs en aquelles àrees que ja abans els havien fet més populars. En el cas de la Lliga Nord d'Umberto Bossi els temes estrella són la descentralització i sobretot la immigració.

En el primer aspecte, Bossi està molest amb els seus companys de Govern, ja que han diluït molt la descentralització tal i com la plantejà ell al principi de la legislatura. Als vint governs regionals se'ls transferiran algunes competències, com educació, sanitat i policia local, però tot queda supeditat a “l'interès nacional”, dues paraules que els membres d'AN van insistir molt a introduir.

Pel que fa a la immigració, fa un mes, i en plena època d'arribada d'immigrants a les costes italianes, Bossi va ser entrevistat a *Il Corriere della Sera* sobre la nova llei d'immigració, coneguda com Bossi-Fini pels seus autors, i que permet l'ús de la violència. Quan li demanaren més explicacions, Bossi es mostrà partidari d'abordar els vaixells-pastera que volen fer entrar persones a Itàlia de manera il·legal: “Després del segon o tercer avís... el canó rugeix [...] si no aquest problema no s'acabarà mai [...] només poden entrar al país aquells que duguin un contracte de treball, la resta fora!” L'escàndol va saltar i els primers a aprofitar-lo van ser els companys de coalició governamental, encara que Bossi després assegurés que s'havien malinterpretat i descontextualitzat les seves paraules.

Per treure ferro al problema el ministre de l'Interior, Giuseppe Pisanu, va fer públiques les dades sobre la immigració, se-

Gianfranco Fini és el vicepresident del Govern italià i líder del partit Aliança Nacional. Tot i el seu passat mussolinia, avui el presenta com un partit d'ordre que ha renunciat al feixisme.

gons les quals la situació és aparentment menys preocupant que altres anys. Entre el gener i l'abril d'enguany es van detectar 33.470 persones que havien entrat a Itàlia de manera irregular, mentre que en el mateix període de l'any passat la xifra era de 49.934.

En aquest sentit, Berlusconi té molt d'interès a arribar a acords amb Tunísia i sobretot amb Líbia, per poder controlar les costes respectives. Líbia, però, per ajudar a Berlusconi és probable que reclami que aquest al seu torn ajudi el país de Gadafi a aixecar l'embargament. Caldrà estar atents als moviments de Berlusconi dins i fora del seu país. Alguns analistes apunten al futbol com un bon indicador. Quan l'any 1994 el seu Milan va marcar quatre gols al Barça en la final de la Copa d'Europa, Berlusconi va aconseguir que s'acceptés el seu primer govern. Un any després, quan va ser obligat a dimitir, el seu equip va perdre la

final de la Copa d'Europa contra l'Ajax d'Amsterdam, amb un gol a la pròrroga de Patrick Kluivert. I fa dos anys, just abans de la seva gran victòria a les legislatives, el Milan va apallissar el veí Inter per un 6 a 0. La fórmula del futbol funciona fins i tot ara, ja que el Milan ha tornat a guanyar la Copa d'Europa poques setmanes abans que Berlusconi iniciés la presidència italiana de la UE. Ell mateix ha dit més d'una vegada que “el futbol és bonic perquè és una metàfora de la vida”.

Fins al desembre hi haurà temps per veure si la metàfora encara és vigent. Per bé o per mal Berlusconi mateix ja s'ha encarregat de desdramatitzar. En la presentació del seu programa europeu va concloure: “No facin una tragèdia d'aquesta presidència perquè en el fons, què són sis mesos? passen molt de pressa.” Que els ho diguin als italians.

Oriol Cortacans